

x in de kantlijn betreft de vraag
- " " " " het antwoord

N A D R U K V E R B O D E N !

Goeden avond vrienden,

Ik moet natuurlijk weer beginnen met een inleiding, dat hoort er nu eenmaal zo bij. In die inleiding behoor ik U dan te vertellen dat wij niet alles weten en als de meesten van U dat nu nog niet zouden weten, dan weten ze ook niet veel. En dan, dat wij fouten kunnen maken; nu ik hoop dat U dat niet al te vaak heeft kunnen constateren, maar wij mogen toch aannemen dat het een bekend feit is. De conclusie dat U dus een beetje op Uw tellen moet passen en zelf goed nadenken voordat U iets als een onomstotelijke waarheid aanneemt, is begrijpelijk, maar wanneer U het doet, dan hopen wij dat U die getrokken conclusies niet alleen met woorden, maar ook met daden uit zult drukken. En daarmee hebben wij dan de inleiding weer gehad en mag ik overgaan tot het onderwerp van onze eigen keus. Nu heeft U waarschijnlijk wel gemerkt dat wij de laatste tijd met een soort cyclus waarin verschillende denkrichtingen op aarde nu eigenlijk zo'n beetje door ons belicht worden, bezig zijn. En zo is dan vanavond aan mij het voorrecht om te spreken over CHRISTENDOM en COMMUNISME. Ik hoop dat dat Uw belangstelling heeft. En wanneer ik iets zou zeggen waar U het niet mee eens bent, ik zou zeggen: laat mij uitspreken, ik zal U na afloop rijkelijk de kans geven om vragen te stellen en evenzeer ook om Uw eigen mening hiertegenover kenbaar te maken, alleen, laten we ons onthouden van een debat.

Wanneer wij het Christendom goed bezien, dan valt ons onmiddellijk op dat het zekere overeenkomst heeft met andere doctrines als: het socialisme, het Marxistisch-communisme, want ook hier de verantwoording van één voor allen, het dienen van de gemeenschap, de naastenliefde, die dan in de politiek misschien meer als kameraadschap wordt betiteld, maar die toch uiteindelijk dezelfde eisen stelt. Wij zien ook vooral - en dat is erg gewichtig - de behoefte tot een grote geestelijke eenheid. En de oppervlakkige beschouwer zou dan ook tot de conclusie moeten komen dat het communisme en het Christendom eigenlijk de polen zijn van de mens, aan de ene kant zuiver materialistisch de mensheid en haar eisen beschouwend, aan de andere kant vanuit de geest, komende tot dezelfde conclusie. Ik heb uitdrukkelijk gezegd "oppervlakkige beschouwer", want er bestaan verschillende punten die wel zo sterk van elkaar afwijken dat in de huidige vorm althans Christendom en communisme m.i. niet verenigbaar zijn. Hiermede wil ik niet zeggen dat het streven van het oprechte communisme slecht is, ik wil ook niet zeggen dat het Christendom te doctrinair is om naast zich een meer wereldse beschouwing te dulden. Maar wel wil ik dit beweren: het communisme heeft zich gericht op de materie als doel, het communisme houdt zich niet bezig met een hiernamaals, het houdt zich niet bezig met de krachten van de geest, zij het dan - en dat nog onder het mom van zakelijkheid - in sommige gevallen met prognoses, astrologie en zelfs met verschillende magische werkingen. Maar dat is dan ook weer in de latere tijd gekomen, oorspronkelijk hoorde dat er ook niet bij. Dit communisme zegt: we hebben een wereld, op die wereld leven mensen die aan elkaar gelijk zijn; zij behoren te leven als broeders, want door hun gelijkheid hebben ze verantwoordelijkheid voor het gehele ras, als zodanig mag de mens geen verschil maken, hetzij om religie, of om huidskleur, mag de mens niet zichzelf apart stellen van de menigte en mag hij zeer zeker niet overgaan tot het exploiteren van die menigte te eigen bate. Het communisme is dan verder gegaan en heeft gezegd: kijk eens, om dat tot stand te brengen moeten wij alle geestdrijverij eerst doden, want een volk dat zo innig Godsdienstig is, dat het omwille van die Godsdienst de aardse belangen voorbij ziet, is voor ons geen volk waar we praktisch mee kunnen werken. Ja, U zult misschien zeggen: "dat is een beetje overdreven", maar degenen onder U die Engels (hier wordt de communistische schrijver Friedrich Engels bedoeld) bestudeerd hebben, die zullen het zeker met mij eens zijn en als ze het daar nog niet mee eens zijn, dan kunnen ze hier en daar zelfs in Gogol bepaalde trekjes vinden die in deze zelfde denkrichting wijzen. Ik haal dus nog niet eens de vader van deze wereldbeschouwing erbij, Marx. Wanneer wij nu zuiver materieel leven, onverschillig of wij dit doen onder het hoofd van "socialistische staat" van "bolsjewistische democratie" ofwel van "democratische vrije wereld", zien wij altijd het volgende gebeuren: waar wij ons richten op de materie, wordt de productiemogelijkheid van deze materie zo intens belangrijk dat de rol van het materiaal belangrijker moet worden geacht dan de mens. Geloof mij, dit is niet alleen een verschijnsel dat zich voordoet in een communistische staat, dat doet zich overal voor. Er komt een ogenblik dat men voldoende menselijke arbeidskrachten heeft en onverschillig of men ten bate van deze mensheid wenst te produceren of niet - of men dit dus voor eigen belang doet - te allen tijde is er één nood-

zaak: de productie moet verder gaan, er moet werk blijven en er moet afzet voor gevonden worden. En nu kun je gemakkelijker produceren als er een mens uitvalt - die je gemakkelijk en met betrekkelijk weinig kosten weer kunt vervangen - dan wanneer er een machine van laten we zeggen een millioen roebel naar de maan wordt gebruikt. Dus de machine is belangrijker dan de mens in de samenleving. Deze conclusie zal men niet gaarne zo trekken in de woorden waarin ik ze op het ogenblik stel, maar degenen onder U die zich de moeite getroosten om verder te kijken dan alleen de leuzen die men ophangt in naam van "vrije zakelijkheid", of van "communistiche samenwerking", die zullen te allen tijde daar waar de materie alleen beschouwd wordt, ditzelfde weer vinden. Men schept een apparatuur die overweldigend groot is en die absolute macht verwerft over de mensheid. Deze organisatie, deze machine, deze denkmachine, bestaande uit wetboeken en weet ik wat nog meer, is superieur. Ook degenen die regeren kunnen zich niet meer aan haar macht onttrekken. Te allen tijde voegen de mensen nieuwe voorschriften bij, het apparaat groeit en er komt een ogenblik dat niet meer mensen en menselijkheid, maar het papier beschreven met dode gedachten, de werkelijke regering gaat vormen. Er wordt bij het verkondigen van een theorie, of van een leerstelling, niet meer gevraagd naar de toepasselijkheid voor de tijd, er wordt alleen, maar gevraagd: "staat dat in ons apparaat of niet", ja, staat het er, dan is het waar en alles wat dat ontkent - of dat de zon, de maan is of een mens - dat moet geëlimineerd worden, want het is in strijd met onze beschaving. Kijk, dat is een erg treurig iets, en daarom kan een volledig doorgevoerd, structureel communisme, dat op regering van partij, van massa, of van enkele vertegenwoordigers der massa gebaseerd is, nooit of te nimmer voldoen. Het is te allen tijde een vorm die terug zal moeten gaan van haar eigen standpunt, wil ze zichzelf handhaven, of zichzelf over zal moeten leveren aan een uiteindelijke ondergang door een zelfgeschapen staatsapparaat en de zelf geschapen machines die oorspronkelijk bedoeld waren om de mensheid te helpen. Wat zet het Christendom daar tegenover? Evenzeer als het communisme spreekt ook het Christendom over de aansprakelijkheid die men heeft ten opzichte van de medemens. Evenzeer als het communisme dringt het Christendom aan op het delen van bezit, zodat allen gelijkelijk rijk zijn, allen gelijkelijk gelukkig kunnen zijn en niemand bedroefd, nooddruftig, arm behoeft te zijn. Maar daar hebben we dan ook het voornaamste punt van overeenstemming gehad, want van nu af blijkt het dat het Christendom in zijn consequenties een geheel andere rol gaat spelen en dat het Christendom zegt: niet met dwang kunnen wij ooit de naastenliefde verwerklijken of het geluk op aarde, niet met dwang kunnen wij in de wereld iets tot stand brengen, alleen de geest de vrije geest kan voor zichzelf tot de conclusie komen dat het dienen der mensheid een noodzaak is, dat het verloochenen van het bezit noodzakelijkheid wordt voor de geestelijke vooruitgang. En pas wanneer dat gebeurt zal deze bewust geworden geest de mens maken tot drager van dienende en bindende liefdekracht die de gehele mensheid steeds weer geluk schenkt, steeds weer nieuwe krachten geeft en die dan ook in haar uiteindelijke werking doorgevoerd op aarde hetzelfde beeld zal geven als het reël doorgevoerd communisme. Het enige verschil zou zijn, in dit éne geval zou de gedachte verwerklijkt zijn door slaven, slaven van een zelfgeschapen apparatuur, in het andere geval zouden vrije mensen vrijwillig gekozen hebben deze dienstbaarheid en er zou niemand zijn die hen door dwang tot voortzetting van deze dienstbaarheid zou dwingen. Ik geloof dat ik hier eigenlijk reeds het voornaamste punt heb aangeroerd. Het is een kwestie van vrijheid. Wanneer een communisme in een kleine gemeente bloeit, dan is het een wonderlijk iets en komt het een Christendom zeer nabij, een gemeente waarin geen dwang bestaat maar waarbij men zich aansluit in behoefte om de medemens te helpen en zelve gesteund te worden door die medemens. Er zijn ook hier in Nederland verschillende van die experimenten geweest; denkt U b.v. aan de kleine gemeenschap die een mislukking werd overigens, maar gesticht werd door de bekende dichter van Eden, denkt U aan de experimenten die eigenlijk reeds in de eerste dagen der Christenheid evenzeer werden genomen. Wat is eigenlijk het eigenaardige nu van al deze experimenten? Zij zijn in opzet zuiver communistisch, maar waar het hun nog niet gelukt is om dwangmaatregelen te scheppen, mislukken zij aan het echoïsme der enkelingen en wel omdat de lasten en de lusten niet elkaar gelijk zijn. Om nu te komen tot een werkelijk goede wereld is het niet mogelijk voort te gaan op de huidige weg. Uw wereld ziet dit al meer en meer zelve in, de verdeeldheid in zeer streng begrensde volkeren en groepen, de sterk doorgevoerde organisatie die elke groep uitdrukkelijk voor haar eigen belang op doet komen, is niet geschikt om te komen tot een werkelijke prettige samenwerking die in het geheel resultaten kan dragen. Er zullen dus grenzen moeten vallen en de verschillende organisaties en bonden zullen minder heerser moeten willen zijn en daarentegen hun taak van het dienen der mensheid ernstiger op moeten nemen; dit kunnen ze echter ook niet voordat de mensen die deel uitmaken van staten en bonden zelve de intense behoefte reeds lang gevoeld hebben, want de organisatorische vorm die - onverschillig in religie, in politiek of sociale organisatie - naar voren komt, is te allen tijde het resultaat van een lang uitgedrukt verlangen. Er was geen socialistische organisatie mogelijk in Nederland voordat er mensen waren die voor hun socialisme alles wilden offeren; er was geen revolutie in Rusland voordat idealisten hun leven daarvoor waagden en zelfs toen had het nog anders kunnen gaan als de Tsaar niet de Doema teveel had genegeerd. Laten we dat niet vergeten.

De menheid had reeds lang het verlangen naar een andere wereld en een andere vrijheid, ook daar. En wanneer ze tot extreme daden zijn overgegaan, dan is dat omdat die lang, lang verborgen en verkropte gevoelens nu plotseling de mogelijkheid tot uiting kregen. En dat is altijd zo. Laten we vooral niet, - wanneer we spreken over communisme - de Russische staat met alle daden die ^{zij} sedert de stichting van de sowjets tot stand hebben gebracht, aansprakelijk stellen. Het communisme kan voor deze daden niet aansprakelijk worden gesteld, want elke andere verandering van de bestaande vorm was waarschijnlijk met dezelfde begeleidingsverschijnselen in zijn rechten gekomen. Dus, dat zou ik wel eventjes toch willen aanstippen. Wij mogen bij een communisme zeker niet beginnen te spreken over die verwarde dagen van 1917 tot ongeveer 1928. Maar daar gaat het ons ook eigenlijk niet om; het gaat ons niet om uiterlijke verschijnselen, het gaat ons om de kern van de zaak. En wat is nu de kern? Zowel bij het Christendom, dat ook zo vaak gefaald heeft en dat - ware het een staat geworden - waarschijnlijk dezelfde verwijten te horen zou krijgen die op het ogenblik men de communisten tegemoet slingert, maar de kern van deze fouten die ligt niet in de doctrine als zodanig, die ligt niet in de poging tot verwerkelijking dier doctrine maar die ligt in de mensen zelf. En het zou goed zijn als de Christelijke wereld zich hiervan bewust werd. Uw wereld predikt Christus en dient Mammon. Dat is niet zo een toevalligheid, dat komt omdat er in U een kracht is die uit alles voordeel zoekt te puren. Wij willen er beter van worden, wij willen niet offeren en er niets voor terugzien, integendeel we willen graag een spierinkje uitgooien als we er dan tenminste maar een kabeljauw voor in de plaats vangen. En wanneer we een ogenblik ons laten verleiden tot een onzelfzuchtig gedrag, dan komt er vaak later toch weer eventjes een rem en dan zeg je: ja, maar ik heb al zoveel gedaan en ja, eigenlijk heb ik toen al teveel gedaan, laat ik nu eens even voorzichtig worden. U zult zeggen: "ja, maar ik heb toch zo vaak onzelfzuchtige daden gesteld", dat geloof ik gaarne, maar naast die onzelfzuchtige daden heeft U er ook zeer vele gesteld die zelfzuchtig zijn; zoekt in U zelf en U zult het bevestigd vinden. U heeft heel vaak gefaald, juist omdat Uw eigen gemak, of Uw eigen voordeel, of Uw eigen mening U ging boven het welzijn van anderen. Kijk, hier hebben we dan het wonderlijke punt dat eigenlijk de verbinding is tussen deze twee tegengestelde dingen, tussen communisme en Christendom, want ze zijn elkaar tegengesteld, nog. De mens is niet bereid om de consequenties te trekken uit zijn eigen verlangen. De mens voelt wel wat voor een sowjetisering als hij er beter van wordt, als hij minder behoeft te werken en meer geld krijgt en voor dat geld meer kan kopen dan voordien, maar anders, nu ja, laten we het dan maar liever op de oude manier doen. De mens voelt eigenlijk wel voor een wereldbond van staten waarin alle mensen broeders zijn, maar ja, als je dat zou doen dan zou de afzet wel eens een beetje kunnen verminderen en dan zou onze industrie niet meer kunnen concurreren. En waar zouden we dan naartoe moeten met onze landbouwproducten? En ja, bovendien, hoe zouden we er eigenlijk beter van worden? Begrijpt U wat ik bedoel? Het ideaal is er, het verlangen is er en het wordt sterker en sterker, maar nog zijn de mensen niet bereid om daar offers voor te brengen, offers die van blijvende, van durende waarde zijn. Een beetje ongemak? Och dat wil men er dan nog wel voor over hebben en men wil er ook nog wel eens een paar tientjes voor geven, maar daarmee moet het dan toch wel genoeg zijn en dan moet er niemand komen die zegt: "ja, maar je hebt daar zo'n groot huis, je woont daar in een huis en je hebt zes kamers, je kunt het er met twee ook wel af", want foel, dan wordt er aan onze eigen vrijheid getornd. En als ze zeggen: "ja kerel, je hebt nu zo'n groot vermogen geërfd, dat vermogen is nodig om anderen te helpen", ja, maar waar krijg ik dan mijn rente vandaan? Die vragen die staan steeds weer tussen het ideaal van de mens en de verwerkelijking daarvan. Indien het Christendom in de mensen niet alleen was geworden een geloof dat beleden wordt met de mond, wanneer de God der Christenen niet alleen een God was die met lippendienst vereerd wordt maar inderdaad de mensheid de Christelijke leer uit zou dragen in z'n werkelijke consequenties, dan zou er geen communisme kunnen bestaan. Dat het bestaat is juist het falen van het Christendom. Nu faalt dat Christendom, mag een Christen die zich dat realiseert dan communist zijn? Dat is een heel belangrijke vraag. Mag een goed Christen - onverschillig of hij protestant, gereformeerd, katholiek of wat anders is, doopsgezind, mag een protestant, katholiek of wat dan ook - communist worden? Het antwoord op die vraag is zeer gemakkelijk te geven, maar moeilijk te verwerkelijken. De Christen die zo ontevreden is met de wereld en dus ook met het Christendom, dat in die wereld dan toch maar het meeste te zeggen heeft, behoort zich als Christen te gaan gedragen, onverschillig wat het hem kost en trachten op die manier de wereld te verbeteren. En wanneer hij dat doet, dan zal hij tot zijn grote verbazing de communisten naast zich vinden, zonder dat hij communist is. Maar werkelijk communist zijn dat betekent de geestelijke waarde der dingen, de geestelijke wereld ter zijde schuiven en zich richten en wenden met het brandpunt van het gehele wezen en de gehele belangstelling gericht op de stof. En dat mijne vrienden, is niet goed. Het is eigenlijk net als met die muziek, die U

daar hoort, (er wordt op straat muziek gespeeld door een voorbijtrekkende turnclub of iets dergelijks) je kunt op twee manieren die muziek maken, je kunt het doen terwijl je uittrekt naar een sportterrein, je kunt het doen terwijl je een inzameling houdt voor een goed doel, maar je kunt het ook doen om de mensen op te zwiepen, opdat ze zich met meer kracht op hun vijand werpen. Het communisme zweept op, het communisme heeft vele voordelen boven het Christendom, want de Christen is laks en lauw en houdt zich alleen aan de uiterlijke vorm, terwijl de communist georganiseerd is en straf georganiseerd, discipline kent en zichzelf - waar de partij een eis stelt - verloochent, iets wat we van de Christenen zo vaak niet zien. Maar het communisme betekent strijd, vrienden, strijd terwijl het Christendom betekent vrede, het werkelijke Christendom. Het communisme dat betekent het bedwingen der massa's; het Christendom in de ware zin betekent het verheffen der massa. Het communisme is in staat om een communistische staat te verwirkelijken in ongeveer honderd vijftig jaar, het Christendom zal er misschien vijftien honderd voor nodig hebben. Maar die honderd vijftig jaar die nodig waren voor het vormen van een communistische staat, zijn jaren van bloed en van tranen, zijn jaren van voortdurend gevoeld onrecht, van strijd die pijn betekent, het is een gedwongen zelfverloochening en het is maar zelden een vreugdig vooruitschrijden. Het Christendom betekent daarentegen het voortdurend schoner bloeien van mensheid en wereld in vrede, in naastenliefde, in onderling begrip. Het betekent niet het stichten van een nieuwe hiërarchie of een nieuwe regeringsvorm, maar het betekent het zich onttrekken eraan, doordat men zelve alle verantwoording voor de medemens aanvaardt en zo het niet meer nodig heeft om zich te storen aan de wetten die een gemeenschap of een staat stelt, want men houdt deze wetten ook zonder dat ze gesteld zijn. Het communisme dat heeft concentratiekampen nodig, het Christendom heeft zelfs geen gevangenis nodig. Dat is het grote verschil tussen deze beide. En de Christen die zo vaak - en och, ik zou het me kunnen begrijpen in Uw wereld - in zich de gebolgenheid voelt tegen al het bestaande en revolutionair zou willen worden, die zou ik willen zeggen: vriend, bedenk je goed, het meest revolutionaire streven, het meest revolutionaire geloof dat is het ware Christendom. Daarvoor behoeft je niet naar een andere partij toe te lopen, daarvoor behoeft je niet te intrigeren, je behoeft alleen maar een waar Christen te zijn. Is het niet beter om dit te doen en zo je geest zelve te verlichten en vrij te maken dat ze zo dadelijk verder levende, in een vreudiger wereld kan binnentreden, dan de geest te verwerpen en je te beperken tot de materie? En daarmee vrienden, heb ik mijn visie gegeven over dit probleem. Ik zou gaarne willen weten of daar nog vragen of opmerkingen op zijn.

- x Bolsjewisme en communisme vat U dat eigenlijk onder één hoofd op? Want ik voel het communisme eigenlijk als braaf idealisme en het bolsjewisme als het ridicule als ik het goed uitdruk.
- Ik geloof dat, als we het goed uit zouden drukken, het bolsjewisme eerder het communisme ridicul gemaakt heeft. Het bolsjewisme is in z'n macht en z'n wijze van verwerkelijking te groots, te wonderlijk en tegelijk te sinister om nog ridicul genoemd te worden. Maar het bolsjewisme is het noodgedwongen resultaat van een communistische samenleving. En dat heb ik dan ook in m'n betoog geprobeerd naar voren te brengen, al heb ik dan daarbij het mensjewisme en het bolsjewisme nu niet zo bedoeld.
- x Hoe kunnen ze dan ons zeggen: de grootste communist is eigenlijk God? Het communisme is eigenlijk ontstaan uit een broederschap, de commune, het is eigenlijk verworden.
- Dat ben ik niet helemaal met U eens. Kijkt U eens, wanneer we God als communist willen zien, dan zal God afstand moeten doen van Zijn troon. Kan Hij dat? Neen! Dus dat is op zichzelf al tamelijk ridicul. En wanneer men dat zegt, dan kunnen we dat alleen zo begrijpen: God draagt in zich de liefde en de verantwoording voor al het geschapene. En dit zou bij een goed communist ook zo behoren te zijn. Ja, we kunnen niet zeggen: "het is zo", dat weten we niet, dan zouden we ook goede communisten moeten gaan noemen met name, dus laten we dat eventjes in twijfel laten, ofschoon ik U garandeer: er zijn goede, meer dan U denkt. De communist is vaak evenzeer of meer idealist dan menig Christen, vergeet dat niet; we moeten objectief blijven. Maar als wij God willen zien als communist, dan zou ik zeggen, dan is hij meer communist dan de communisten, want Hij houdt alles in stand en Hij geeft alles vrijheid in Zijn Schepping, terwijl de commune erop gericht is met meeste stemmen te regeren en dus te allen tijde de noodzaak in zich vindt om een minderheid te benadelen ten bate van een meerderheid, hetzelfde bezwaar wat wij ook trouwens in de socialistische samenleving zeer sterk naar voren zien komen. Dit is alleen te ondervangen, wanneer wij zetten inplaats van commune, in de zin van communistische samenleving, commune in de zin van Christelijke samenleving, want in de Christelijke samenleving aanvaardt ieder vrijwillig zijn taak en is er geen sprake van de meeste stemmen, omdat een ieder gaarne afstand doet van de eigen rechten en machten tot beslissing, wanneer een ander het beter weet. Christendom betekent zelfkennis, niet alléén zelfverloochening. En helaas moeten wij zeggen dat die zelfkennis juist in het communisme vaak verdreven wordt door

doctrinaire formules die de mens onmogelijk maken zijn eigen capaciteiten en vermogens te bepalen, waarbij bovendien nu nog komt dat - indien ze aanwezig zijn - ze te allen tijde gericht moeten zijn op de doorsnee van de massa, daar de doorsnee van de massa bepalend is voor het oordeel dat over de prestatie zal worden uitgesproken. Dit zijn bezwaren, bezwaren die we geloof ik in de schepping toch niet tegenkomen; in de schepping heeft elk individu voor zichzelf de mogelijkheid zich te verheffen en het kan ten onder gaan. Een communistische samenleving kan het niet gedogen dat één der leden der commune ten onder gaat, maar kan ook niet gedogen dat één der leden der commune zich verheft boven deze commune. Dus de commune in communistische zin betekent het gemiddelde peil dat door gezamenlijk streven misschien langzaam kan worden opgevoerd, waarbij elke uitblikker slechts een zeer nauwe grens wordt gelaten boven dit gemiddelde. Zo een langzame stijging, inderdaad, maar een stijging die altijd weer de werkelijke verlichten ketent. En dan het Christendom waarin de verlichten erkend worden door de mens en aanvaard, een vrijwillig aanvaarden daarvan. En de behoefte juist aan deze vrijwillige aanvaarding - dat wil ik er bijzeggen - heeft aanleiding gegeven tot de persoonsverering in al die staten waar men een meer dictatoriaal regiem kent, omdat er nu eenmaal een aanvulling moet zijn voor die zelfverloochening. Die zelfverloochening die wordt opgelegd, daar moet een emotionele compensatie voor gevonden worden. Dat is bij een Christendom niet nodig. Ik hoop dat ik het daarmee iets duidelijker heb gemaakt.

- x Ik dank U heel vriendelijk.
- x Wat bedoelt U onder Christendom? Als we de kerken die U daar opnoemt met elkaar gaan vergelijken dan is er een even grote haat en rijd onder elkaar. Hoe kan dan het Christendom over vijftien honderd jaar aan de heilstraat beginnen?
- Wanneer wij een kerk of een aantal kerken "Christendom" zouden noemen dan zouden we de grote fout begaan die die kerken zelf begaan hebben door een organisatie te stellen in plaats van de innerlijke gesteldheid van de mens. Maar in elk dezer kerken door mij genoemd zijn ware Christenen te vinden. En de wijze waarop zij uiterlijk dit Christendom belijden is van generlei belang, zolang als zij in zichzelf beleven en metterdaad verwerkelijken de gedachte van Christus. Zo zou ik een ieder - ongeacht de belijdenis - zelfs wanneer de Mormoon, Mohammedaan, Boedhist of iets anders is, die dit Christendom, die de Christusgedachte verwezenlijkt, Christen willen noemen. Sommigen zullen het daar niet mee eens zijn maar, uit de aard der zaak vinden we toch heel vaak betere Christenen onder de volgelingen van Brahim Young dan we vinden in het hart van een of andere kerk. Het is treurig, maar het is zo. Deze Christenen - onverschillig hoe zij hun leer noemen - die dus de grondgedachte die Jezus heeft uitgedragen tijdens Zijn leven, die Hij verkondigd heeft, verwerkelijken metterdaad, die noem ik de Christenen en hun samenwerking noem ik het Christendom. Is er nog meer te zeggen daarover, vrienden? Niet meer, nu dan dank ik U voor Uw aandacht en dan geef ik het woord over aan de volgende spreker. Goeden avond.

De ORDE DER VERDRAAGZAMEN houdt haar bijeenkomsten iedere Vrijdagavond (8 uur) in het Gebouw "KEN U ZELVEN", de Ruyterstraat 41, D e n H a a g.
Bezoekt deze regelmatig en introduceer zoveel mogelijk Uw vrienden en kennissen, voorzover zij serieus van ons werk willen kennisnemen.

Goeden avond vrienden,

Tweede onderwerp daar bent U de baas en daar kunt U nu eens precies vertellen wat ik U moet vertellen, dus vertelt U maar wat U wilt hebben dat ik vertel.

- x Ik zou vanavond wel eens iets willen horen over de geestelijke band tussen de musicus en zijn instrument. Wat is zijn roeping of opdracht en hoe kan hij, als representant dezer schone kunst, de mensheid brengen tot hogere geestelijke bewustwording en dus o.m. de naastenliefde en verdraagzaamheid tot meerdere glorie brengen?
- Dat is inderdaad een heel interessant onderwerp. Kijk eens, de band tussen een musicus en z'n instrument is een heel eigenaardige. U moet niet denken zo aan die bekende moppenblaadjes waarop elke fluitist altijd dun is en iedereen die bastuba speelt noodgedwongen de afmetingen van een kamer-olifant heeft. Dat is natuurlijk dwaasheid en toch achter deze grap schuilt iets, want we zullen heel vaak merken dat de innerlijke gesteldheid van deze mensen, hun humeur, hun wijze van reageren, wel eens doet herinneren aan een instrument dat zij bij voorkeur bespelen. Iemand die zeer gevoelig is in z'n leven en aan de andere kant toch ook wel vrolijk kan zijn, zo iemand eigenlijk van "lach dan Paljazzo" die zullen we heel vaak vinden als een cellist en in sommige gevallen zal hij een waldhoorn bespelen b.v.. Een fagot, och, dat is zo iemand die altijd eigenlijk bereid is om gemoedelijk te zijn en om te lachen; hij kan eens een enkele keer uitbarsten in felle drift, maar toch, hij lijkt wel een beetje op de toon van z'n instrument dat ook schoon, edel vaak, doet denken aan een orgeltoon, toch aan de andere kant - wat moeten we zeggen - een zekere borhomie altijd in zich draagt. Ontdekt U iemand die bij voorkeur een hottrompet speelt, dan zult U heel vaak ontdekken dat dat een tamelijk nerveus iemand is, iemand die eigenlijk altijd bezig moet zijn

en die een beetje grillig is. En zo zouden we verder kunnen gaan. De band tussen de musicus en z'n instrument is dus in zekere zin er een van temperament, de musicus zoekt een middel om zichzelf uit te drukken en in dit zoeken wendt hij zich tot die klankkleur, tot dat klankschema, tot die uitdrukkingsmogelijkheid die hem het best geschikt schijnt om z'n eigen werk, z'n eigen denken naar voren te brengen. Het is niet voor niets dat men vertelt van Fredericus Rex dat hij zo gaarne fluit speelde. Daar zit iets in van deze mens die virtuoos was, zeker groots kon zijn, maar aan de andere kant ook eigenlijk - hoe moeten we dat zeggen - een beetje schoolmeesterachtig was. Ik wil daarmee natuurlijk geen karakteristiek geven voor elke fluitspeler of onverschillig wat voor instrument ik noem, maar ik geloof dat U het met mij eens zult zijn dat dus de keuze van instrument heel veel heeft te maken met het eigen karakter van een mens. En het is ook begrijpelijk dat die keuze komt, want een kunstenaar - en in dit geval een musicus - die probeert altijd iets van z'n eigen leven naar buiten te brengen. Een werkelijk musicus die heeft in zich een drang als het ware om zich uit te spreken. En dat uitspreken dat kan hij op z'n instrument wel. Een musicus die opgewekt is, die zal op een gegeven ogenblik zelfs aan een march-funèbre een zeker jolig karakter geven zonder dat hij eigenlijk helemaal afdwaalt van het werk van de componist; hij speelt elke noot die er staat, maar het is net of ze een andere klank krijgen, of dat het rythme iets anders gebroken is, of dat er iets doorheen huppelt. En omgekeerd zijn er ook die het meest vrolijk sentimentele Ständchen tot een musicale vloek kunnen maken. U begrijpt, het is dus het uitdrukken van het eigen wezen. En nu is over het algemeen de musicus in de eerste plaats wel een reproducerend kunstenaar, hij moet dus de gedachten van een componist herbeleven en trachten in de interpretatie niet af te wijken van de gedachtengang van de componist en toch ook z'n eigen wezen daarin mede tot uitdrukking te brengen. Hierdoor zal het altijd, elke musicus, makkelijker liggen om de ene componist te vertolken dan de ander, zijn er mensen die een gefincarneerde Beethoven zijn, terwijl een ander Beethoven wel spelen kan doch toch meer voelt voor het virtuoos, vrolijke haast van een Chopin, of voor het vaak eenvoudig sentimentele dat in Schubert zo treffend naar voren komt. En wie een Beethoven met al z'n majestueuse geweld kan vertolken, is nog weer niet geschikt om Wagner te doen spreken. En die beiden beheersende zal men zich weer niet aan kunnen passen op de juiste wijze bij een Gounod. Hiermee wil ik dus zeggen dat elke musicus een zekere gedachtenrichting en een zeker aanvoelingsvermogen heeft dat hem in staat stelt om juist bepaalde werken met vreugde, met overgave, maar ook in de juiste beleving te herscheppen. Vandaar dat sommige orkesten wonderlijk goed spelen onder de ene dirigent, terwijl de andere dirigent hen maakt tot een wat ordeloos stel kwajongens die nu toevallig ook nog muziek maken. U moet niet denken dat een dirigent alleen maar een marionet is; ook hij schept, want hij geeft de bezieling, hij moet als het ware het hele werk in zich verenigen en het enthousiasme meedelen aan de musici, zodat zij allen samengesmolten zijn tot één geheel. Die gebaren die hij maakt, ach, die doen niet zoveel ter zake vaak. Ze zijn eerder de uitdrukking van zijn wezen en zijn visie dan dat ze noodzakelijk zijn om de musici ertoe te brengen op het juiste ogenblik in te vallen. En nu we dat gezegd hebben zijn we vanzelf aan het orkestwerk toegekomen. En het orkestwerk heeft nu eenmaal een zekere magische werking. Met muziek kun je elke invloed uitoefenen op een mens die je wilt. Vanaf het dreunend sombere geluid van een stel tom-toms, die roffelend de mens opwinden totdat eigenlijk aan alle kanten de lusten een uitweg zoeken en de mens z'n beheersing verliest, tot het majestueuse dat de hemelpoort schijnt te openen en een mens doet zien in een vredig land dat toch eens ook het zijne zal zijn. Kijk, dat is nu eigenlijk de taak van een musicus, om de mensen het edele en het goede te laten zien, om de mens een ogenblik weg te halen uit die alledaagse sfeer. Want als je een hele dag bezig bent geweest - laten we maar wat zeggen - met het verzorgen van mestvarkens of met kippen, of met boeken en cijfers, wanneer je de hele dag je aandacht hebt moeten schenken aan b.v. een klas vol met kinderen, dan voel je jezelf niet zo gezellig, dan zit je hele maal vastgeroest. En dan komt de kunstenaar met z'n eigenlijke roeping, die kunstenaar die moet U uit die sleur halen, hij moet U als het ware meenemen - gedragen op de klanken die hij produceert - naar een andere wereld, een betere wereld, waarin U een ander mens bent. En hij moet dat op zo'n manier doen, dat als het stuk uit is, dat er nog iets van die andere mens in U voort blijft leven. Op deze manier kan de musicus ertoe bijdragen om de mensheid beter te maken. U heeft waarschijnlijk wel van die aardige, misschien wat sentimentele verhalen gehoord als b.v. het "Stille nacht, heilige nacht" dat gezongen werd in de loopgraven in de oorlog veertien-achtien, hoe toen op een gegeven ogenblik de broederschap op sommige delen van het front de overhand kreeg, dat er niet alleen niet geschoten werd, maar men zelfs elkaar kleine gaven toe deed komen. Het klinkt misschien erg gek om dat te zeggen, maar zou die melodie daar niet iets mee te maken hebben? Een ander voorbeeld. U heeft misschien gehoord dat, ja het is een van de moderne zangers Paul Robeson geloof ik, een bas in ieder geval, die was in een theater aanwezig waar hij zelf niet optrad. Toen was er een heel klein brandje en toen dreigde er een hele grote paniek te ontstaan. Toen heeft die man gezongen en met dat zingen bracht hij de mensen niet

alleen tot kalmte, maar ze vergaten dood gewoon dat er brand was. Zo zijn er meer van die dingen. Dat ligt niet alleen in het genre muziek dat je speelt en het ligt heus niet erin of je nu alleen Beethoven of alleen boogie-woogie speelt, maar het ligt eraan: wat kun je de mensen er mee geven, kun je ze er beter mee maken. En dat is nu de taak van een musicus. Op een gegeven ogenblik kan misschien een Frans dreindeuntje de mensen heel wat meer geven dan een of andere statige orgel-partituur van Bach. Dan kun je die wel gaan spelen en dan kun je allerhand statige dingen op gaan bouwen en wonderlijke schone geestelijke begrippen en verschietsen openen, maar als de mensen het niet begrijpen dan heeft het geen waarde. Dus de taak van de musicus als kunstenaar is om - kiezende datgene waarin hij zich persoonlijk het best kan uiten - de mensen iets te geven waardoor ze wat los komen van hun dagelijkse wereld, waardoor ze eventjes wat gelukkiger zijn, waardoor ze eventjes een visioen zien als het ware van alle goede dingen die er toch ook bestaan; waar eventjes in klanken uitgedrukt als het ware Gods stem aan het spreken gaat. En als een musicus dat kan doen, dan is hij inderdaad een groot kunstenaar. Er zijn mensen die helemaal niet virtuoos zijn, ze slaan er wel eens naast, maar wanneer ze gaan zitten aan een piano, of wanneer ze een viool onder hun kin klemmen en ze spelen, dan is er dat eigenaardige in, dat helemaal doet vergeten dat hun spel niet volmaakt is. Dan spelen ze de mensen weg, ze brengen ze in een soort extase, ze maken de geest een ogenblik vrij en daar kan de beste virtuoos niet tegenop; die wordt alleen bewonderd om z'n knapheid van het spel, maar hij wordt niet beleefd. Nu, ik geloof dat ik daar eigenlijk de taak van een kunstenaar heb gegeven. Door z'n eigen persoonlijkheid te geven aan de mensen, door middel van z'n instrument, een soort magie te scheppen, een soort geestelijke kracht te scheppen die die mensen losmaakt uit hun eigen gedachten en hun iets goeds geeft, zodat ze beter zijn en beter worden. Nu, ik geloof daarmee heb ik het geval wel aardig behandeld. Dus als daar nu nog verder vragen of interpellaties over komen, dan gaat U Uw gang maar.

- x Leiding. Het blijft buitengewoon rustig, dus men is het wel roerend eens met U.
- Ja, dat is altijd zo. Er zijn altijd drie mogelijkheden om de mensen rustig te krijgen: het eerste is om te zorgen dat ze het overal mee eens zijn, dan zitten ze allemaal maar "ja" te knikken, het tweede is te zorgen dat ze er helemaal niets van begrijpen, dan knikken ze ook allemaal "ja" en het derde is om het zo te zeggen dat ze zich onmachtig voelen om er iets tegenin te brengen, dan schudden ze helemaal niet, dan zitten ze alleen maar te piekeren hoe ze je een hak kunnen zetten en dat doen ze dan over het algemeen pas in hun eigen dromen wanneer ze thuis zijn, want dan ontdekken ze pas het goede argument. Maar ja, laten we aannemen dat die stilte in dit geval werkelijk het eerste geval betekent, want ik heb helemaal geen onbegrijpelijkheden geuit en ik geloof dat ik de waarheid van de muziek toch zo'n klein beetje geraakt heb zo hier en daar.
- x Mag ik toch nog even wat vragen?
- Ja, natuurlijk.
- x De vorige week hebben ze ook een dergelijke vraag gesteld of de muziek in de andere wereld gehoord wordt en of een componist z'n eigen stukken in de andere wereld ook nog kan genieten, maar toen ben ik thuis gekomen en toen kwamen die vragen inderdaad op, dus ik behoorde tot de ondeugende afdeling, maar toen kwam in mij de vraag op: muziek zijn trillingen, maar in de andere wereld bestaat toch alles uit trillingen, waarom zouden dan deze wonderschone, mooie en grote kunstwerken van deze mensen niet door hen genoten worden?
- Om de dood eenvoudige reden dat dat wat U hier op aarde aan trillingen tot stand kunt brengen kattengejammer is vergeleken bij hetgeen wat in onze wereld bestaat, omdat daar zoveel fijnere combinaties mogelijk zijn.
- x Is dat ook kattengejammer die prachtige muziek wat wij dan noemen?
- Ja, en weet U waarom? Om de doodeenvoudige reden dat U dat mooiere U niet herinnert; U heeft het misschien wel eens gehoord maar U kunt het zich niet herinneren. Voor U kan dat het toppunt zijn van schoonheid, maar per slot van rekening, als U altijd naar de toverlantaarn hebt gekken en U hebt het mooi gevonden en U ziet dan eens een keer een film, dan hebt U heel veel kans dat U zegt: dat drukt me toch meer uit, dat is levendiger. En zo gaat het nu bij ons eigenlijk ook. Hoe vaak is wat een componist schept eigenlijk niets anders dan een flard van die muziek van de geest, daarom is hij dan meestal zo ontevreden met wat hij zelf schept; een ander kan dat dan veel beter beoordelen dan hij, omdat hij het in een veel idealere uitvoering gehoord heeft. Kijk, en daarom horen we dat in de betere sferen niet. We weten dat het bestaat en we helpen er aan mee om het goed te maken wanneer het kan. Maar zou U er genoegen mee nemen om op een kindertrommel te spelen, wanneer U een Steinbach-vleugel kunt hebben of een Steinway? Dan zou U toch ook zeggen: nou, daar voel ik niet veel voor. Zo gaat het nu met de kunstenaar die in onze wereld komt, die kan plotseling werkelijk alles verklanken, hij hoeft er niet meer om te worstelen, hij schept. En soms dan is er op aarde een mens die zo'n brok van zo'n schepping opvangt en dan is er een nieuw kunstwerk, wordt er geboren. Maar zo is dat eigenlijk. Het is niet de onmogelijkheid, maar het is alleen de kwestie, ja, van kwaliteit laten we maar zeggen, vooral

van reproductie. Als U zegt de muziek die ik in m'n gedachten hoor, als ik het in m'n gedachten zie, zoals b.v. wel eens een werkelijk begeestigd musicus een partiture leest en dan dat stuk in zichzelf hoort; als U zegt: is dat mooi? Dan zou ik zeggen ja, dat kan bestaan, maar een instrumentale uitvoering op aarde is noodgedwongen heel ver van volmaaktheid verwijderd, zelfs wanneer het voor de wereld al heel erg mooi is.

- x Kunt U ons misschien wat vertellen over de toekomst van de moderne muziek? Ik bedoel de muziek die wij minder prettig vinden, dat geschetter met trompetten en dergelijke, kan daar nog iets goeds uit voortkomen?
- Er is nog niets geweest wat uiteindelijk kwaad was. Uit alles wordt wat goeds geboren en uit de moderne muziek ook, maar vergeet een ding niet: die muziek die zal later in staat zijn om de mensen te tonen welke conflicten er in de mensheid geleefd hebben. En als U dat begrijpt dan is dáár al een grote waarde gevonden. Alleen zullen we zien dat later heel veel van de moderne muziek - en nu bedoel ik niet speciaal de dansmuziek, waar U dan ook nog wel op doelde - maar de werkelijke moderne muziek, och, die zal men dan beschouwen als een soort Unvollendete, als iets dat niet voleind werd, dat schoon was, maar niet tot een sluitstuk kon komen, dat niet een werkelijke uitdrukking kon vinden, niet alleen voor het probleem zelf maar ook voor de oplossing, dat hoort toch ook bij de muziek. En wat de dansmuziek betreft, och, ze roepen altijd weer "schandaal", nietwaar? In de tijd dat het menuët werd vervangen door de wals, toen zeiden ze ook al: die lichtzinnige wijsjes en die krassende en die piepende violen. En toen er later zo eigenlijk een beetje meer de richting van de ragtime uitging, toen riepen ze schandaal over dergelijke rythmens. Toen kwam de jaz, nu toen werd er werkelijk geklaagd over kattengejammer. Ik herinner mij nog dat er op een of andere manier eens een qualificatie werd gegeven van jaz-muziek, toen zeiden ze: een kogel in de keukenkast, papa die op de baby past, twee katten in de maneschijn, ja, dat moet wel een jaz-band zijn. Ik bedoel die critiek die is nooit uitgebleven, die critiek die gaat altijd door en wat toen de mensen, de oude mensen, gejammer vonden, dat is voor U misschien weer geworden tot een melodie die U best kunt verdragen en die U aardig vindt. En zo gaat het later ook weer. De waarde van die muziek ligt over het algemeen niet alleen in haar melodie, in haar rythme en de wijze waarop ze wordt uitgevoerd, maar ze ligt ook in de herinneringen die eraan verbonden zijn. Voor de lichte muziek is dat altijd heel sterk, die krijgt een persoonlijke betekenis. En vandaar dat ze zich verder en verder zal ontwikkelen. Er zijn er een paar bij die inderdaad wonderlijk schoon zijn van klank en die blijven bestaan, ondanks de schetterende trompetten, die spelen ze over honderd jaar ook. En er zijn er een hele hoop die misschien op het ogenblik reuze succes hebben, waar we over tien jaar al niet meer van zullen horen, zo is het altijd gegaan en zo zal het altijd blijven gaan, nietwaar? Tussen een ton kiezelstenen vind je misschien maar twee of drie diamanten; die kiezelstenen die gaan weg, die diamanten die blijven bestaan. Dat geldt ook voor de moderne dansmuziek en voor de moderne muziek in z'n geheel natuurlijk evenzeer. Nu vrienden, ik geloof dat we zo langzamerhand moeten gaan stoppen. Ik hoor hier iemand vertellen dat hij door z'n rol heen is en ik vermoed dat dat betekent dat hij dan ook liever heeft dat ik mijn rol als afgelopen beschouw en dan zal ik dus in dit geval maar afscheid van U nemen.... (rol loopt af, zodat de paar laatste woorden niet opgenomen zijn).

VRAGEN , welke nimmer een persoonlijk karakter mogen dragen, kunt U schriftelijk inzenden aan J.L.Buitendijk, Buys Ballotstraat 11, D e n H a a g.
U zult dan te zijner tijd in de VRAGENRUBRIEK het antwoord kunnen vinden.

NA DE PAUZE

Goeden avond vrienden,

Ik zal dan hedenavond het voorrecht hebben om voor U de VRAGENRUBRIEK te behandelen, waarbij zoals U bekend is geen persoonlijke vragen worden beantwoord, wel alle andere vragen, zover als we daartoe in staat zijn. Gaat Uw gang.

- x De heer Buitendijk wenst ons steeds bij het begin van de avond " een avond van licht, kracht en bewustwording" toe. Zoudt U deze drie begrippen voor ons willen bespreken en Uw standpunt hierover willen kenbaar maken?
- Licht is uiteindelijk identiek met bewustwording, licht is de kracht die het Al doordeesemt en in alle dingen aanwezig is. Wanneer het bewustzijn deze kracht ontvangen kan, wordt hierdoor de kracht zelve van het wezen dus in die mate waarin het begrijpen en ontvangen dier kracht mogelijk wordt vergroot, dus hoe meer U ingesteld kunt zijn op die kracht die wij het licht noemen, hoe groter ook Uw eigen vermogens. Bewustwording is dus de realisatie van het gebeurende en het gebruik van deze krachten met een bewust doel. Ik hoop dat deze korte toelichting voldoende is.
- x Er bestaan graduële verschillen tussen engelen, aarts-engelen, serafijnen en cherubijnen. Hoe beschrijft U deze graduële verschillen en op welke wijze en in welke kleuren manifesteren zij zich?

- Ik geloof dat de manifestatie in kleur niet afhankelijk is van de rang volgens de rangorde zoals die aangegeven wordt, dat in deze dus verschillen op kunnen treden die niet gebonden zijn aan een bepaalde toestand. Wanneer U spreekt over een engel, dan heeft U dus een geest die een zeker bewustzijn heeft bereikt, de-geen die verder gevorderd is is aartsengel etc. De verschillende gegeven namen duiden dus niet aan, bepaalde klassen van geesten, maar duiden eerder aan de ta-ken dier geesten. Sommigen hunner zijn alleen dienaren, uitvoerders die bij de schepping helpen en vooral in de eerste tijd, wanneer er nog geen bewust leven op een planeet bestaat, deze bevorderen, bewustwording dús bevorderen. Wij ken-nen dan verder engelen die U aarts-engelen gaat noemen, die eigenlijk identiek zijn met planeetgeesten, daar overheen heersen weer de zonnegeesten, de geesten dus die in de lichtbronnen leven en deze hebben hun tegenbeeld altijd in de z.g. geestelijke of zwarte zon; die rang is gelijk. Daarboven zien wij de geesten die een sterrennevel beheersen en die dus nog weer machtiger zijn. Het bewustzijn dat in staat is al deze details in zich te verwerken en te behouden, plus het ver-mogen om onmiddellijk van de goddelijke kracht de eigen kracht aan te vullen, zo-dat de schepping naar het ideaal toe mogelijk is, is wel de oorzaak van deze op-tredende verschillen. We zouden dus kunnen zeggen dat elk dezer verschillen be-tekent een verschillende graad van beschaving. Ik hoop dat het daarmee duidelijk genoeg beantwoord is; ik kan het in dit korte bestek niet korter en duidelijker zeggen.
- x Dank U wel.
- x In de Openbaring van Johannes wordt vermeld de gouden lichtstad die zal komen. De kerk leert hierover dat dit een stoffelijke stad is die werkelijk uit de he-mel op deze aarde zal nederdalen. Hoe ziet U dit vanuit Uw bestaan? Als symbo-lijk? en zo ja, wilt U dit nader uiteenzetten?
- Ik zie dit inderdaad als symboliek. Het nederdalen in zuiver stoffelijke vorm van een stad ergens uit het Al op deze aarde, zou op zichzelf reeds zeer onwaar-schijnlijk klinken. Voegen wij daar dan nog bij dat deze stad betekent de verlossing der mensheid, dan moet er een zodanige relatie bestaan tussen de mensheid en de-zie stad, dat wij er niet omheen kunnen hier eerder de uitdrukking van een zinne-beeld op visionaire wijze te zien dan wel een daadwerkelijk feit. Ik meen dan ook dat deze gouden stad vereenzelvigd mag worden met het bewustzijn van het rijk Gods in de mens, waardoor inderdaad een lichtende stad ontstaat, elke mens zijnde een deel dezer stad, tezamen scheppende het Nieuw Jeruzalem. Ik geloof dat deze uit-leg de juiste is.
- x Wij hebben Uw visie gehoord over Christendom en communisme. Is het mogelijk dat wij ook nog iets te horen krijgen over de relatie van deze ideeën in onze wereld?
- Als U het goed vindt zal ik eerst zien hoeveel tijd er overblijft, daar dit een tamelijk veel omvattende vraag is en niet voor onmiddellijke en korte beantwoor-ding in aanmerking komt. We zullen dus eerst de andere vragen behandelen.
- x Berust de leer der z.g. Heilige drie-eenheid op waarheid? Zo niet, wat is dan Uw zienswijze hierover?
- Drie-eenheid is waarheid. Wij kennen in de mens ziel, geest en stof, wij kennen in de wereld scheppende kracht, levenskracht en materie. Waar wij ook komen, zien wij een voortdurende uiting van de Godheid in drie gebieden die naar ons inzicht inderdaad als volledig verschillend kunnen worden beschouwd. Ze hebben elk hun eigen mogelijkheden en hun eigen taak. Het voorstellen van de Godheid als be-staande uit drie personen betekent dus de oorspronkelijke Schepper verbeeldende als drie krachten, overeenstemmend met de drie gebieden waaruit de Schepping volgens ons weten bestaat.
- x Ik heb gelezen dat het etherisch-dubbel en het stoflichaam na de dood pas na een week van elkaar gescheiden zijn en dat begraven van het stoffelijk overschot daarom beter is dan crematie, Is dat juist?
- Dit is niet juist. Scheiding van etherisch-dubbel en lichaam is niet te bepalen op een zeker tijdstip na de overgang, dit is afhankelijk van de conditie van het lichaam, door omstandigheden van de dood etc. We mogen er bovendien bij opmerken dat in vele gevallen het etherisch-dubbel evenzeer door de geest wordt verlaten, daar het etherisch-dubbel uiteindelijk niets anders is dan een uitstraling van de levenskracht des mensen. De vernietiging van het lichaam op zo snel en radi-caal mogelijke wijze, is over het algemeen voor de geest bevrijdend, ofschoon een pijnlijke ervaring. De geesten die ronddwalen op deze wereld, doen dit juist in een toestand die gelijk komt aan dit etherisch-dubbel. Het dwalen op deze wereld nu, is geen aangenaam iets en daarom geloof ik zelfs de voorkeur te geven per-soonlijk aan elke andere wijze van beëindiging van mijn stoffelijk vormbestaan dan die der begrafenis, daar deze zeer langzaam is. Een absolute verduurzaming van het lichaam zou ik event. goed vinden, een absolute vernietiging van het lichaam evenzeer, maar deze langzame en ongelukkige tussentrappen die bij een begrafenis voorkomen zijn - zover als ik dit na kan gaan - een veel pijnlijker proces dan de plotselinge scherpe, maar dan ook zuivere pijn van b.v. een crematie of een ver-deling van het lichaam.

- x Leiding. Vriend, dat is dan de laatste van mijn serie vragen en dan heb ik nog die vraag die U nog wilt beantwoorden. Wilt U dat ik haar nog een keer voorlees aan U?
- Dat is niet noodzakelijk. Voordat ik U dus verder gelegenheid geef om vragen te stellen uit de zaal - persoonlijk en direct - zal ik eerst deze vraag nog beantwoorden. De verwerkelijking van zowel het communisme als het Christendom op aarde is afhankelijk van de gesteldheid en de gedachtenwereld der mensen. Waarden kunnen volledig verwerkelijkt worden waar op den duur - en hiervan kunt U zowel in Christendom als in communisme aardige voorbeelden vinden - de mens door bepaalde denkgewoonten komt tot het accepteren van een zelfverloochening als een normale taak zonder welke de mens geen geluk kent. Wanneer men dus niet in staat is om mede te werken aan een opbouw ook voor anderen, voelt men zich niet gelukkig. Deze geest zal meer en meer in de wereld in moeten treden en doet dit dan ook reeds; zij zal uiteindelijk voeren tot een vrije socialisatie die m.i. de Christelijk-ideale vorm meer benaderen zal dan de communistische idealen, maar waar de weg van beide naar hetzelfde doel voert uiteindelijk, geloof ik hier op te mogen merken dat alleen de wijze waarop deze weg beleefd wordt voor de mensheid voor beoordeling in aanmerking komt. Wanneer U op het ogenblik met socialisatieproblemen zit, dan weet U zeer goed dat alleen indien de personen daarbij betrokken, zich niet voelen als ambtenaar d.w.z. een persoon die leeft van de staat en daarvoor alleen bepaalde administratieve diensten heeft te verrichten, maar als een mens met verantwoording tegenover een volk, dergelijke instellingen goed renderen en vaak een grote vooruitgang betekenen. Anderzijds weet U evenzeer dat wanneer dergelijke personen zich niet van hun verantwoording bewust zijn, te grote uitgaven en onrendabele exploitatie noodzakelijkerwijze moeten volgen. Hier heeft U het probleem der verwerkelijking uitgedrukt in op het ogenblik bestaande stoffelijke waarden. Wanneer de mens zijn verantwoording aanvaardt en beseft, zal zeer zeker en Christelijk gezien en ook vanuit communistisch standpunt gezien, de ideale toestand zeer benaderd worden. De vrije wil van de mensen echter, die in dit geval dus moeten betekenen de vrije wil die zich vrijwillig onderwerpt en hierin haar vrijheid ziet, zal uiteindelijk bepalen^d zijn voor de bekroning. En mij dunkt dat dit in Christelijke zin het beste gebeuren kan. Is dat voor U voldoende?
- x Ja, dank U.
- x U zei crematie is goed en conserveren is ook goed. Dat begrijp ik niet. Als een lichaam gebalsemd wordt dan heeft de geest er toch ook soesa van.
- Kijkt U eens, hierbij wordt de verschijningsvorm van het lichaam bewaard en deze verschijningsvorm wordt dan vaak nog versterkt door uiterlijk nog minder vergankelijke b.v. maskers of omhullingen, waardoor voor de geest een voortdurende terugkeer tot het menselijk lichaam niet wordt tot een kwelling maar tot een hernieuwing van eigen vormbewustzijn. Een dergelijk geval zal dus voor een gebonden geest inderdaad voordelig kunnen zijn, daar hij hier een rustpunt vindt in zijn omzwervingen en hier te allen tijde eventjes vrij kan ademen. Wanneer een lichaam van een dergelijke geest echter begraven wordt, zal ook het etherisch-dubbel plus de gehele ervaring en verschijningsvorm van de geest de ontbindingsverschijnselen op de voet volgen en alle bij een lichamelijk ervaren van een dergelijke ontbinding ontstane pijnen, ook voor de geest als ervaring voortdurend optreden. Dat is dan een vaak zeer lange periode in verhouding en deze is zeer nadelig en voor de geest in kwestie zelf en geeft bovendien aanleiding tot het ontstaan van schrikvormen op aarde die ook voor de mensen niet aangenaam zijn. Is het nu duidelijker geworden?
- x Een beetje. Wij zijn wel verbonden aan het stoffelijk lichaam, het hangt er van af of die geest wel terug wil naar de aarde of niet. Maar zo'n Toet-anch-Amon b.v. die werd opgegraven. Hoe zal die het gevonden hebben?
- Waarschijnlijk zal deze Toet-anch-Amon op dit ogenblik met enig vermaak het opzien dat zijn herverschijsning in stoffelijke vorm op aarde heeft betekend, beschouwen. Vergeet niet dat er een zeer lange periode is geweest waarin inderdaad bewustwording mogelijk was. Was er echter een voortdurende binding blijven bestaan - wat geen noodzaak is, alleen dus in het geval van een onvoldoende bewustwording waardoor de geestelijke wereld verworpen wordt - dan zou hij toch in ieder geval nog altijd een rustplaats hebben, wat meer is dan iemand die begraven is kan zeggen. Degeen die absoluut geen rustplaats heeft maar ook geen dubbel meer, is gedwongen in de wereld van de geest te vertoeven en zal als zodanig door de omstandigheden gedwongen, datgene accepteren wat hij anders misschien nog zou verwerpen. En dat is dan misschien in zekere zin een paardenmiddel, maar het blijkt dan toch in vele gevallen uiterst gunstige resultaten te hebben, ondanks de onaangename herinnering die de geest in kwestie vaak behoudt aan het gebeuren zelf. Ik hoop dat ik met deze aanvulling het nu volkomen duidelijk heb kunnen maken.
- x Zoudt U ons iets kunnen zeggen over het onderbewustzijn waar de wetenschap nu zo mee bezig is; over de theorie van Freud en Jung? Berusten daar ook de parapsychologische verschijnselen op?

- Neen, de parapsychologische verschijnselen berusten in tegenstelling tot het onderbewustzijn, op een bovenbewustzijn d.w.z. op een mogelijkheid om buiten het eigen bewustzijn tredende, het bewustzijn van een bepaalde groep of een bepaalde persoon te delen. Het onderbewustzijn is in zijn zuiver lichamelijke vorm het vastleggen van alle herinneringen in de hersenschors, echter op een zodanige wijze, dat zij bij normale hersenstromen niet tot prikkels aanleiding zijn en als zodanig slechts bij herhaling, ofwel bij het aantreffen van een gelijke of bijna gelijke prikkel tot bewustzijn komen. Dit onderbewustzijn kan nu bij uitschakeling van de normale dagprikkels bij de mens sterker tot werking komen, daar bij afwezigheid van directe sterke prikkels de zwakke prikkel door het bewustzijn wel kan worden ontvangen en tot beeld, tot herinnering worden vervormd. Parapsychologische verschijnselen berusten ook voor een deel op de geest. Telepathie b.v. is een kwestie van uitgrijpen in het bovenbewustzijn, waardoor twee personen samen kunnen corresponderen. Dit corresponderen kan dan ook in sommige gevallen ontbewust - niet onderbewust - maar ontbewust zijn. Verder, de psychologie van Freud en Jung heeft enige nadelen en dat is dat zij een zuiver stoffelijke basis zoekt voor de verklaring van alle fenomenen, buiten beschouwing latende de geest. De geest echter heeft bij de parapsychologische verschijnselen ook zeer veel mee te praten en b.v. het verschijnsel van een verschijning dat dan nog door telepathisch contact kan worden overgebracht, maar tijdens of na het overlijden, of in een toestand van zeer grote spanning ontbewust heeft te maken met de geest, die boven eigen bewustzijn uitgaande onmiddellijk contact zoekt met diegenen wier bewustzijn geheel of ten dele voortdurend beleefd werd. We zouden verder kunnen gaan natuurlijk, maar de parapsychologie zal altijd en altijd weer komen te staan tegenover de grens van het voor haar meetbare en kenbare. En dat is de geest die niet meer uit te drukken is in stoffelijke waarden maar alleen nog in krachtwaarden. Zolang men aan een krachtwaarde geen vrije wil en handelingsvrijheid toekent zal de parapsychologie dus zeker blijven staan. Is dat duidelijk genoeg voor U?
- x Ja.
- x Gelooft U in reïncarnatie? En zou de mens dan in dit leven een deel van z'n karma door ziekte boeten?
- Ik weet dat er reïncarnatie bestaat. Het boeten door ziekte kan inderdaad karmisch verklaard worden, maar dan moet men er ook rekening mee houden dat dit karma ook in het nu geleefde bestaan op de voorgrond kan zijn gekomen. Evengoed als het mogelijk is door een totale verandering van levenswaarde als het ware te reïncarneren in hetzelfde lichaam tijdens een leven. Men kan dus in één leven meerdere levens beleven. Men begrijpt dit meestal niet als reïncarnatie, maar waar het een totaal nieuwe beleving betekent voor den geest, zou ik het ook als zodanig willen zien aangemerkt. Het karma is over het algemeen het beste te vergelijken met een zeker geheugen en bevattingsvermogen welke ervaringen U ontbewust voortdurend in de normale bezigheden van alle dag verwerkt. Als zodanig komen dus Uw vroegere ervaringen, verlangens etc. bij reïncarnatie tot werking en geven een zekere nadruk aan sommige daden, terwijl ze andere daden, handelingen en gedachten afremmen. Ze doen voorkeuren ontstaan, maar is niet beslissend. U heeft altijd zelf de beslissing om Uzelf te kennen en dus ook te overwinnen en ook Uw karma geheel ter zijde te stellen. Wanneer U zo'n punt echter bereikt dan zult U zeer zeker ook niet reïncarneren, daar reïncarnatie niet verplicht is, maar alleen een vrijwillige terugkeer tot de stof, omdat men in de geest niet verder meer kan. Ik hoop dat dat duidelijk genoeg is.
- x Ja, U heeft het gehad over balsemen, dat U dat beter acht dan begraven. Ik meen dat in Amerika nogal veel mensen gebalsemd worden waar de financiële toestand dat toelaat. Nu lijkt het mij toch eigenlijk wel een beetje vreemd dat dit nog invloed heeft op de toestand aan de andere kant.
- Misschien vindt U dat vreemd ja, maar het is toch zo, ofschoon wij erbij kunnen voegen dat de methode van balseming - in de door U genoemde staat op het ogenblik gebruikelijk - zeer zeker nog heel wat tekortkomingen vertoont, zodat het verschil niet zo groot en blijvend is als U misschien zoudt denken. Maar inderdaad is het zo dat de wijze van balseming mede bepalend is voor het leven in het hiernamaals, indien de geest niet een zeker bewustzijn wist te verwerven tijdens het leven, waardoor het lichaam niet meer noodzakelijk is als rustpunt. En diezelfde onrechtvaardigheid die kunt U dan ook in andere landen vinden, nietwaar? Want de Egyptenaren die waren ook zo; wie rijk was die werd goed gebalsemd, werd schitterend verzorgd en wie arm was en nog een paar dubbetjes had, die kon zichzelf met asphalt laten besmeren en pek, en wie helemaal niets had, nu ja, die moest maar zien hoe hij er zonder kwam. Dat is altijd geweest. Geen vragen meer, vrienden?
- x Leiding. Ik constateer dat we er doorheen zijn.
- Nu, dan zal ik mij daarnaar voegen en het woord overgeven aan de volgende spreker. Ik dank U voor Uw aandacht en ik wens U een goeden avond.

ABONNEMENT OP ONS WEKELIJKS VERSLAG. Door storting van f 5.- op giro no. 517676 ten name van J. Rientjes, Havenkade 60 te Scheveningen, verzekert U zich gedurende 10 weken van de ontvangst van ons orgaan dat 50 cent per nummer kost. VAN ALLE REEDS VERSCHENEN NUMMERS HEBBEN WIJ NOG EXEMPLAREN IN VOORRAAD.

Goeden avond vrienden,

Als besluit voor deze avond HET SCHONE WOORD. De wijze van behandeling behoud ik mij in dit grote gezelschap zelf voor. Ik laat het aan U over om ten hoogste acht onderwerpen, bestaande uit een enkel woord, te stellen. U kunt elk willekeurig woord opgeven, ofschoon wij natuurlijk de voorkeur geven aan begrippen en zelfstandige naamwoorden.

x GENADE - BLIJDSCHAP - DAPPERHEID - ONDERGANG - SCHOONHEID - GELUK - HARMONIE.

- Wij kunnen dus, aan de hand van de door U genoemde onderwerpen vaststellen dat wie met dapperheid de ondergang in het oog ziet, de genade en de kracht zal vinden de blijdschap en de vreugde van de overwinning, daarin komende tot de algemene harmonie met het oneindige.

Is dat voor U aanvaardbaar?

x Ja.

- De ondergang roept. Met roffellende trommen en dreunende stappen gaat de ondergang door de wereld. Rood gloeit het vuur en wenkt stervend nog na de krijg die verder trekt. Men vraagt zich af: is moed of dapperheid nodig, kan men dit nog doorstaan? Er zijn er die het niet kunnen doorstaan en zij moeten ondergaan aan de verschrikking die rond hen is geboren. Een stormende zee trekt grote golven omhoog en werpt ze, brekend en verslindend, op het strand. Ze verslokt huizen en geselt dijken, totdat ze neervallen en het water verder vliedt over een overwonnen vijand. De mensen staan met ontzetting geslagen, waar zij ook gaan, het water spoelt na. Ondergang, angst die haast niet te dragen is. Dan toch verder te durven vechten voor zichzelf en anderen, dat is dapperheid. De wereld spreekt in een stortvloed van leugens en de waarheid mag niet gesproken worden, een chaos van begrippen die de mensheid geestelijk dreigt te verderven. Een woord te spreken dat waar is betekent ondergang. Maar mag men de waarheid verloochenen? Wie dan omwille van de mensheid en zichzelf de waarheid spreekt, die kent de dapperheid. De ondergang is gekomen en zij heeft de dromen weggevaagd en verjaagd het geluk en de vrede. En de mens die al zoveel heeft geleden, blijft staan en ziet de vijand in het oog, hij kan nu zelve niet meer voort en vraagt om krachten, schouwt omhoog. En dan komt er plots een licht gevallen, een kracht zo wonderlijk schoon. De mens staat plotseling niet meer tegenover de vijand maar overwint. De hoon van de vernietiging is verdwenen. Genaden werden hem gegeven, zijn leven werd gevuld met nieuw zijn. Die mens moet zoeken nu naar vrede, naar harmonie, moet de pijn van wat zoëven beleefd was verwerpen. Ja, dan gaat zo'n mens uit en trekt de wereld in en tracht te geven liefde en geluk; en trouw bouwt hij voort aan een ideaal. En in hem klinkt nog steeds weer voort een woord in onbekende taal, een woord dat een genade is, een licht, een bron van kracht. En zo schept dan die mens worstelend en strijdend een goddelijke macht op aarde. Maar dan komt de bekoring, de verzoeking. De macht, de macht is schoon, het is goed haar te bezitten, waarom die aan anderen gegeven? Neen, dan liever befitten de mensen, dan beter deze macht voor zichzelf gebruiken en een ieder ander die naar macht streeft fnuiken. Ja, dat betekent ondergang. Maar heeft men de moed om ook de macht en het machtsbegeren te overwinnen, dan begint er in zo'n mens een nieuw leven, dan is het of van binnen een nieuw licht wordt gegeven en nog meer kracht; dan doet men afstand van de macht en dan geeft men alleen maar liefde, liefde overal en hulp en steun, dan leeft men niet meer voor zichzelf maar voor de mensheid. En dan schrijdt men voort en het woord dat eens werd gehoord, wordt tot een harmonie, een harmonie met de oneindigheid die schept een melodie zo teer, zo schoon, dat ze is volmaakt geluk en vrede. Wat moet een mens, wat moet een geest dan zeggen, wanneer de ondergang steeds dreigt? Mijn God, Gij zwijgt? Waar blijft Uw woord? Ik had zo gaarne gehoord Uwen stem die mij redden zal; ik voel mij alleen m'n God, zeg mij waar moet het heen met mij, met de wereld? En dan komt er vaak geen antwoord. Dan zegt men: m'n God, Gij hebt misschien gesproken, ik heb U niet verstaan. M'n God geef mij de kracht om moedig te zijn, met dapperheid het bestaan te aanvaarden, geef mij de moed om te lijden, de moed om voor U en de mensheid te lijden en zo nodig onder te gaan. En dan geeft God vaak nog geen antwoord. Dan zegt zich de mens: wat voel ik in mij een tintelende kracht, het is of de lente mij leven weer bracht, wat is het dat groeien mij doet, maakt mij sterk? Ik werp mij onverschrokken op het werk dat Gij gegeven hebt, o God; ik zal het beheersen door Uw kracht. Mijn God, misschien hebt Gij wel gesproken, maar ik heb Uw woord niet verstaan, toch hebt Ge in mij verlossing gebracht. En vaak antwoordt God dan nog niet. En dan zegt zich de mens: zoveel heb ik gestreden o God, en zoveel heb ik geofferd, zover ben ik gegaan, alleen voor U, waarom mag ik dan Uw stem niet horen? Laat mij toch horen nu één woord, opdat ik durf geloven. God, geef mij vrede, geef geluk, ik was U altijd trouw. M'n God waarom antwoordt Ge niet, niet aan mij, ik die altijd op U bouw, die altijd werkt en trouw bescherm dat wat ik denk Uw wet te zijn. En God zwijgt nog vaak en de stilte wordt de mens tot een ondragelijke pijn. En dan komt er een ogenblik dat hij niet meer vraagt: God, spreek tot mij, maar alleen nog zegt: God, dat Uw wil geschiede want Uw wil is recht en wet.

En vreemd, dan groeit er plotseling in het wezen een wereld vol van licht, schijnt het of die hele ziel omhoog, omhoog gericht wordt, tot zij staat tegenover den Schepper en vindt vrede in de grootse harmonie van de oneindigheid, de harmonie met den Schepper en Z'n Schepping. Er wanneer de mens dan nog spreken zou kunnen, dan zou hij maar één woord weten: "dank". Dan zou hij het willen zeggen, maar zijn stem is stom want de verrukking in hem is God en er zijn geen woorden meer nodig. Maar als hij het zou zeggen, dan zou hij zeggen: God, ik dank U voor alles, voor het leven, voor het lijden, voor den ondergang die mij dreigde, voor de bittere eenzaamheid; ik dank U voor den tijd in de wereld van den geest, voor den tijd dat ik bevreesd en gelukkig ben geweest, ik dank U God voor alles, want met Uw wondere macht hebt Gij mij hier in dit geluk, in dit volmaakte zijn gebracht. En dan zwijgt de mens, maar dan spreekt God. Moge God tot ons allen eens spreken.

Ik wens U een goeden avond en een zegenrijken huisgang.

Van de hand overgenomen en g e s t e n d i l d d o o r Type- en Copieerinrichting J. R i e n t j e s HAVENLADE 60 - SCHEVENINGEN Telefoon : 55 41 62
--

London
GROVE STREET, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100